

Od Wydawcy

JAROSŁAW ZAROŃ

Dyrektor Mazowieckiego Samorządowego
Centrum Doskonalenia Nauczycieli

25 lat temu powstały samorządy województw. Dzięki pasji i zaangażowaniu wielu środowisk Mazowsze jest prekursorem zmian i innowacji, a jako region wytwarzający jedną czwartą PKB Polski jest dziś uznawane za lidera społeczno-ekonomicznego. W samorządowej gestii pozostają m.in. Koleje Mazowieckie, które przewożą rocznie ponad 70 mln pasażerów, port lotniczy w Modlinie, bijący kolejne rekordy połączeń i liczby odprawionych pasażerów, a także 3 tys. km dróg.

Samorząd wojewódzki odpowiada za pracę szpitali oraz ponad 60 instytucji kultury i edukacji, które są istotnymi czynnikami rozwoju. Silna polaryzacja regionu między bogatą Warszawą a gminami o dużo niższym potencjale wymagała stworzenia nowoczesnej sieci szkół, bibliotek i placówek doskonalenia nauczycieli. Na sukces edukacyjny największy wpływ mają bowiem wychowanie przedszkolne, poziom wykształcenia i zamożności rodziców, dostęp do instytucji naukowych i kulturalnych. Celem utworzonego w 2005 roku MSCDN było prowadzenie systemowych działań na rzecz mazowieckiej oświaty po to, by pokonywać ograniczenia i wdrażać programy sprzyjające rozwojowi nauczycieli, by szkoła uczyła samodzielnego myślenia, współpracy, rozwiązywania problemów, empatii, zarządzania sobą i uczenia się. Badania edukacji nie pozostawiają złudzeń, żaden system nie może być lepszy niż jakość zatrudnionych w nim pedagogów. Jedną z najważniejszych form realizacji

misji Centrum było wydawanie Kwartalnika Edukacyjnego „Meritum”. Został on zaprojektowany jako pismo dla liderów edukacyjnych, poszukujących nauczycieli, twórczych dyrektorów szkół. Każdy z 69 dotychczas wydanych numerów podejmował kwestie istotne. Był to nie tylko komentarz czy polemika w związku ze zmianami w polskiej edukacji, ale także głos ekspertów i nauczycieli wskazujący na konieczność zmian w zgodzie ze światowymi megatrendami oraz potrzebami uczących się.

W urodzinowym (18 lat!) numerze „Meritum” postanowiliśmy przypomnieć kilkanaście artykułów i wywiadów oraz skonfrontować prezentowane w nich scenariusze przyszłości, marzenia i postulaty z teraźniejszością. W tym celu o komentarz do wybranych tekstów poprosiliśmy grono naszych sprawdzonych autorów i przyjaciół. Z kierunkami rozwoju edukacji ery cyfrowej, wskazywanymi przez wybitnych ekspertów i futurologów, m.in. Toma Petersa, Jeremy’ego Rifkina, Johna Naisbitta, Alvina Tofflera czy Macieja Sysło, zmierzili się Witold Kołodziejczyk i Jan Fazlagić. To interesujące, jak teorie uważane przez wielu za przejściowe mody zmieniły przez prawie dwie dekady naszą edukację. Do pełnego sukcesu potrzebujemy czasu, jasnej wizji i systemowego podejścia w łączeniu nauki z praktyką. Niezbędne jest stworzenie odpowiedniego środowiska edukacyjnego oraz świadoma i skuteczna komunikacja w uzasadnianiu konieczności dokonywanych zmian. Przywołani w tej części

OD WYDAWCY

autorzy wskazują także negatywne konsekwencje zaniechań. W 2018 roku po raz pierwszy w naszym kwartalniku pojawił się artykuł prof. Marleny Plebańskiej nt. metodologii STEAM. Dziś jesteśmy w pełni przekonani do korzyści płynących ze stosowania w szkole metody projektu oraz sprawdzonej w wielu krajach świata interdyscyplinarnej metodologii. Jednakże dla wielu nauczycieli wyzwaniem jest realizacja steamowych projektów w warunkach tradycyjnie działającej szkoły. Autorka prezentowanego artykułu, podkreślając, że STEAM ma kluczowe znaczenie dla przygotowania młodych ludzi do wejścia w złożony świat przyszłości, wskazuje na konieczność zmian systemowych w oświacie, kształceniu nauczycieli oraz w podejściu nauczycieli, którzy już dziś mogą realizować na swoich lekcjach mikroprojekty.

Od kilku lat szokują statystyki występowania zaburzeń psychicznych dzieci i młodzieży, niekiedy prowadzące do prób samobójczych i samobójstw. Zgodnie z badaniami Instytutu Psychiatrii EZOP co ósme dziecko w wieku od 7 do 17 lat ma za sobą doświadczenie kryzysu psychicznego – to oznacza, że każdy nauczyciel w polskiej szkole ma kontakt z takim dzieckiem. W „Meritum” niejednokrotnie omawiane były zagadnienia związane z bezpieczeństwem psychicznym dzieci i młodzieży. Wskazując zagrożenia, nie przewidzieliśmy kataklizmów takich jak COVID czy wojna na Ukrainie. Co jest źródłem stresu dla młodych ludzi i jak sprawić, by szkoła była miejscem rozwoju szczęśliwych osób, dociekają m.in. Ewa Maksymowska, Magdalena Bigaj i Tomasz Garstka.

Kiedy myślimy „dzieciństwo”, mówimy: beztroška, radość, zabawa, spontaniczność, szaleństwo, rozwój, miłość. Niestety dorośli niczym rada nadzorcza wpuszczają dzieci w tryby osiągnięcia celów

i zdobywania nowych umiejętności, powodując, że życie dzieci zamienia się w wyścig. Co możemy zrobić, by szkoła pozostawiała młodym ludziom przestrzeń do indywidualnego rozwoju, czasu wolnego i by nie kojarzyła się z nudą i lękiem, po raz kolejny na naszych łamach rozważa dr Marzena Żylińska, która przed laty wezwała do przewrotu kopernikańskiego w polskiej szkole. Zdaniem wielu badaczy kreatywnego uczenia się, np. Kena Robinsona, Andre Sterna, Edwarda Nęcki, źródłem opresyjności szkoły jest nieuznanie prawa do błędu. Ken Robinson twierdzi, iż *Jeśli nie jesteś gotowy, żeby popełnić błąd, nigdy nie zrobisz nic kreatywnego*. Kreatywność jest niezbędna do sprostania wyzwaniom zmieniającego się świata. W międzynarodowych badaniach przeprowadzonych przez IBM 15 tys. respondentów wskazuje ją jako najważniejszą cechę pozwalającą radzić sobie z rosnącą złożonością i niepewnością. 16 lat temu o potrzebie budowania w Polsce kultury innowacyjności mówił w wywiadzie dla „Meritum” prof. Michał Kleiber, ówczesny Prezes PAN. W wielu projektach edukacyjnych proponowanych nauczycielom przez MSCDN kwestia psychodydaktyki twórczości była komponentem podstawowym. Wielokrotnie temat ten poruszany był również w „Meritum”. Dlaczego tak trudno przychodzi nam w sposób systemowy uznać uczenie myślenia dywergencyjnego, eksperymentowania za podstawę naszych działań edukacyjnych próbują dociec dr Ewa Wiśniewska i dr Monika Just.

Zachęcam do lektury i zmierzania się z wielością poruszonych tematów, które nie straciły na aktualności. Jestem przekonany, że możemy w nich znaleźć propozycje do przemyśleń i rozwiązań, które możemy zastosować tu i teraz, a najlepszym miejscem, by zmienić edukację, jest właśnie to, w którym się znajdujesz (Ken Robinson). ●

